

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

Decembrie 2017

Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România

Decembrie 2017

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0562

Cuprins

Sinteză	5
A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare	6
B. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții financiare nefavorabile	7
B1. Percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii)	7
B2. Percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro	10
Anexă: Metodologie sondaj	12

Sinteză

Sondajul privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România (FCNEF) surprinde opiniile sectorului real cu privire la: (i) cele mai presante probleme în desfășurarea activității; (ii) percepția privind costul finanțării; (iii) nivelul maxim suportabil privind rata dobânzii și efectele unor posibile evoluții nefavorabile ale ratei dobânzii; (iv) percepția asupra implicațiilor unei posibile aprecieri/deprecieri a monedei naționale.

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor companiilor¹ la sondajul menționat, perioada investigată este aprilie – septembrie 2017, iar principalele concluzii sunt următoarele:

- Cele mai presante probleme cu care se confruntă firmele se mențin similare exercițiului anterior, astfel: nivelul ridicat al fiscalității, impredictibilitatea mediului fiscal și concurența. Accesul la finanțare se situează pe penultimul loc din punct de vedere al magnitudinii cu care firmele resimt această problemă ca fiind una presantă. Față de sondajul anterior (martie 2017), modificări notabile sunt în sensul creșterii pentru costurile de producție și disponibilitatea forței de muncă bine pregătite și în scădere pentru lipsa cererii.
- Cea mai mare parte a companiilor chestionate consideră că nu are nevoie de finanțare de la bănci sau alte instituții financiare nebancale (63 la sută, similar nivelului înregistrat în sondajul anterior). Cele mai multe dintre companii și-au exprimat intenția de a-și reduce gradul de îndatorare bancară atât în lei, cât și în euro (62 la sută, respectiv 66 la sută), în creștere comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior (59 la sută, respectiv 65 la sută).
- În septembrie 2017, 40 la sută dintre companii precizează că rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le au contractat se situează în intervalul 3-5 la sută. Firmele care au accesat împrumuturi în euro se finanțează în mare parte la o rată de dobândă cuprinsă între 2 la sută și 4 la sută. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții nefavorabile privind rata dobânzii este redusă, o creștere de până la 3 puncte procentuale a ratei dobânzii, atât la împrumuturile denominate în lei, cât și la cele în euro, afectând semnificativ activitatea companiei și/sau capacitatea de rambursare a creditului în rândul a peste jumătate din firmele respondente.

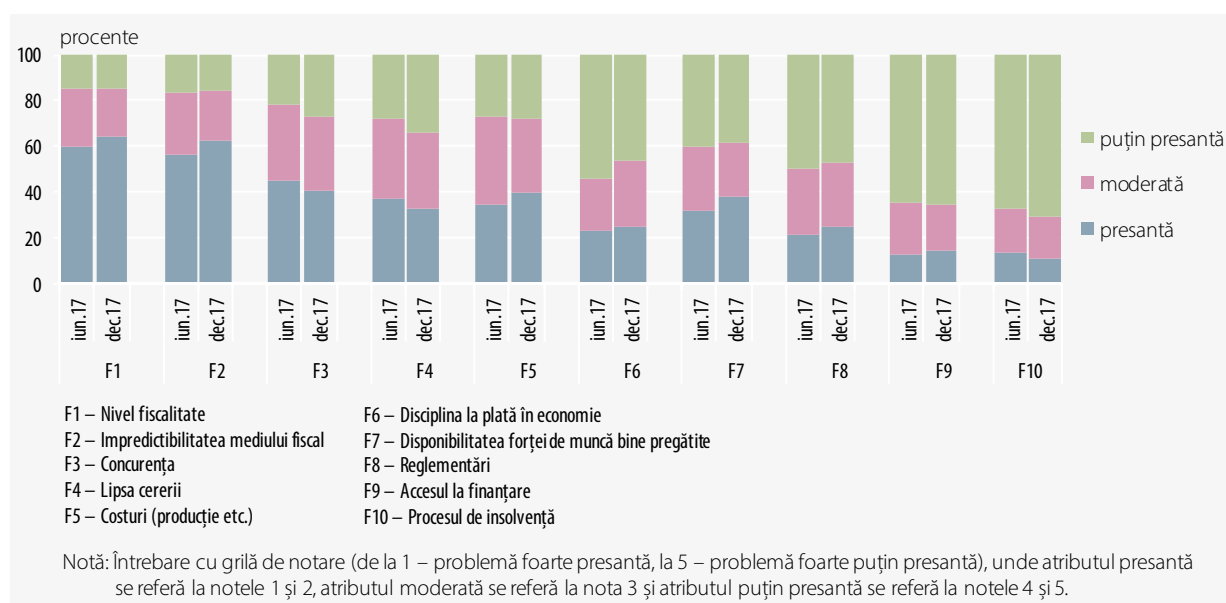
¹ Eșantionul utilizat în Sondajul FCNEF conține circa 11 000 de companii nefinanciare, este reprezentativ la nivel național și regional, iar extragerea companiilor incluse în sondaj este realizată prin procedee statistice specifice cu respectarea criteriilor privind: (i) clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații); (ii) sectorul de activitate (conform CAEN Rev. 2) și (iii) regiuni de dezvoltare.

A. Accesul la finanțare al companiilor nefinanciare

Cele mai presante probleme ale companiilor

În opinia companiilor, clasamentul celor mai presante probleme cu care se confruntă acestea nu a înregistrat modificări notabile, iar intensitatea cu care aceste probleme sunt resimțite de către firme s-a modificat ușor doar în cazul unora dintre dificultăți (în creștere pentru costurile de producție și disponibilitatea forței de muncă bine pregătite, respectiv în scădere pentru lipsa cererii). Cele mai presante trei probleme se mențin, similar exercițiului anterior, respectiv: nivelul ridicat al fiscalității, impredictibilitatea mediului fiscal și concurența (Grafic 1). Accesul la finanțare se situează pe penultimul loc din punct de vedere al magnitudinii cu care firmele resimt această problemă ca fiind una presantă. În exercițiul curent, 14 la sută dintre companii au apreciat că accesul la finanțare este o problemă cu un impact ridicat pentru activitatea firmei (în creștere marginală față de semestrul precedent, când acest aspect a fost evidențiat de 13 la sută din companii).

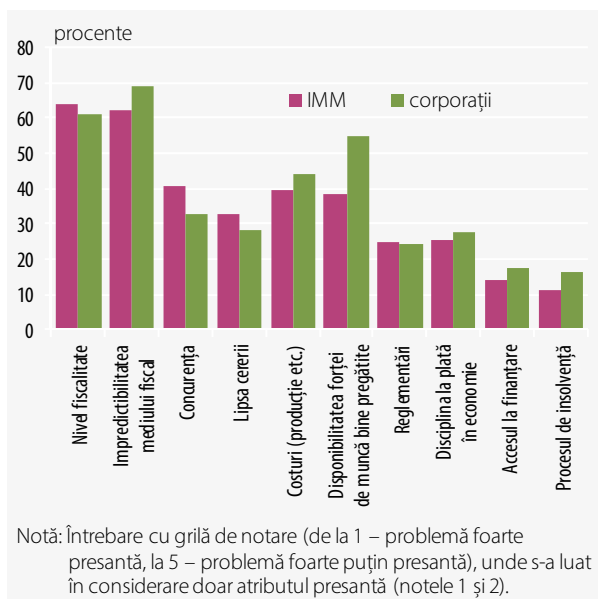
Grafic 1. Cele mai presante probleme ale companiilor nefinanciare, în perioada aprilie - septembrie 2017

Diferența de amplitudine cu care sunt resimțite problemele de către firmele cu credite neperformante, respectiv companiile cu credite performante, este mai mare pentru cea mai mare parte a dificultăților, ceea ce denotă faptul că firmele cu credite neperformante resimt problemele mai acut decât firmele cu credite performante. Un ecart semnificativ se remarcă în cazul accesului la finanțare (40 la sută versus 14 la sută) și, respectiv, al procesului de insolvență propriu sau al partenerilor comerciali (32 la sută versus 13 la sută).

Din punct de vedere al activității de comerț exterior, o pondere mai ridicată a companiilor care sunt exportatori neți, comparativ cu firmele care sunt importatori neți, apreciază că disponibilitatea forței de muncă bine pregătite și costurile de producție reprezintă probleme presante. Invers, pentru importatori disciplina la plată în economie reprezintă o problemă mai presantă decât pentru exportatori.

Grafic 2. Cele mai presante probleme ale IMM și corporațiilor, în perioada aprilie - septembrie 2017

Se observă un ecart între intensitatea cu care este resimțit nivelul fiscalității de către companiile care au un grad ridicat de tehnologizare sau care încorporează un nivel ridicat de cunoaștere, pe de o parte, și companiile cu un nivel redus de tehnologizare sau care nu încorporează un grad mare de cunoaștere, pe de altă parte, în sensul că pentru primele această problemă este mai puțin presantă.

În structură, nu se remarcă diferențe majore între răspunsurile oferite de IMM și corporații, cu excepția celor referitoare la disponibilitatea forței de muncă bine pregătite, companiile mari fiind substanțial mai afectate de această problemă decât IMM (Grafic 2). Analizând după sectoare de activitate, cele mai afectate de problema accesului la finanțare sunt firmele din industrie, urmate de către cele din agricultură. Disponibilitatea forței de muncă bine pregătite reprezintă o problemă mai presantă pentru firmele din industrie, comerț și agricultură,

comparativ cu companiile din celelalte sectoare de activitate.

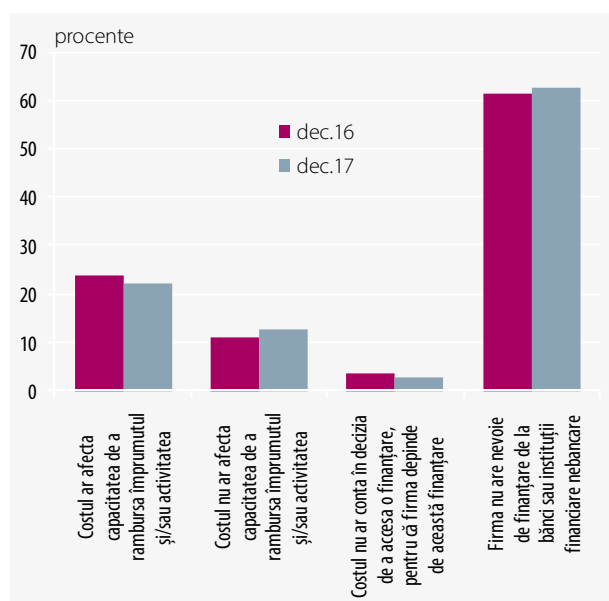
B. Capacitatea companiilor de a face față unor evoluții financiare nefavorabile

B1. Percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii)

Percepția asupra influenței costului de finanțare

Cea mai mare parte a companiilor chestionate consideră că nu are nevoie de finanțare de la bănci sau alte instituții financiare nebankare (63 la sută, similar nivelului înregistrat în sondajul anterior). În ceea ce privește nivelul costului de finanțare de la momentul completării chestionarului, 22 la sută dintre respondenți au declarat că acesta le-ar afecta capacitatea de a rambursa împrumutul și/sau activitatea companiei (Grafic 3), în scădere de la 25 la sută comparativ cu finalul anului precedent.

Grafic 3. Costul finanțării pentru companiile nefinanciare, în septembrie 2017

În funcție de dimensiunea companiei, companiile de talie mare consideră că nu au nevoie de finanțare într-o proporție mai mică decât IMM (43 la sută în cazul corporațiilor, comparativ cu 63 la sută în cazul IMM). În plus, circa 29 la sută dintre corporații apreciază că nivelul costului finanțării nu ar afecta capacitatea de rambursare a împrumutului și nici activitatea companiei.

Percepția asupra unui nivel maxim suportabil al ratei dobânzii la credite

Cele mai multe dintre companii și-au exprimat intenția de a-și reduce gradul de îndatorare, atât în lei, cât și în euro (62 la sută, respectiv 66 la sută), și nu ar contracta un credit nou indiferent de costul acestuia, în creștere comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior (59 la sută, respectiv 65 la sută).

În ceea ce privește creditele în lei, 37 la sută dintre firmele care au declarat că au nevoie de finanțare au indicat nivelul de 2 la sută ca fiind rata maximă a dobânzii la care ar fi dispuse să se împrumute, în timp ce 29 la sută dintre acestea ar accepta un credit în lei cu dobândă de maximum 4 la sută. Rata maximă acceptabilă a dobânzii pentru creditele în euro, în percepția firmelor care necesită finanțare, este de 1,5 la sută în cazul a 41 la sută din acestea, în timp ce alte 21 la sută ar accepta o rată maximă a dobânzii cuprinsă între 1,5 și 3 la sută.

Rata medie a dobânzii pentru creditele în lei se situa la 3,9 la sută la septembrie 2017, cu toate acestea doar 12 la sută dintre companii ar accepta un împrumut cu dobânda cuprinsă între 2 la sută și 4 la sută. În cazul creditelor în euro, rata medie de dobândă la septembrie 2017 era de 2,4 la sută, un procent de 9 la sută dintre firme afirmând că ar fi dispuse să contracteze un împrumut cu o rată a dobânzii cu valori maxime între 1,5 și 3 la sută.

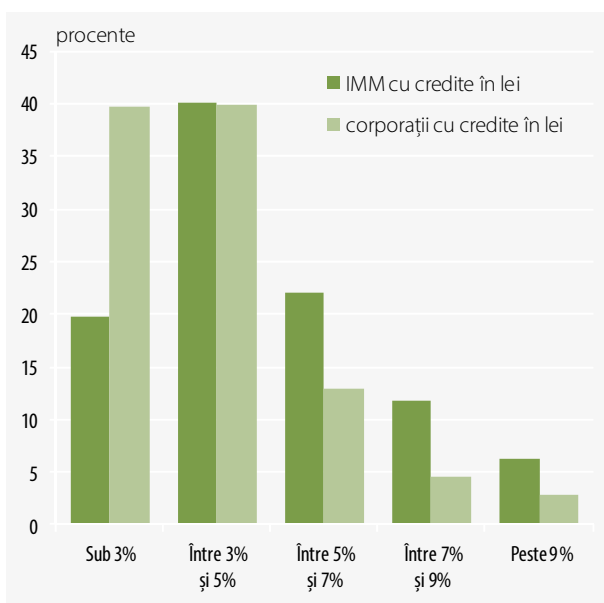
Percepția asupra unor posibile evoluții nefavorabile privind rata dobânzii

Conform răspunsurilor, 40 la sută dintre companii precizează că rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le au contractate se situează în intervalul 3-5 la sută. O creștere de până la 3 puncte procentuale a ratei dobânzii la lei ar afecta semnificativ activitatea companiei și/sau capacitatea de rambursare a creditului în rândul a 57 la sută dintre firmele respondente.

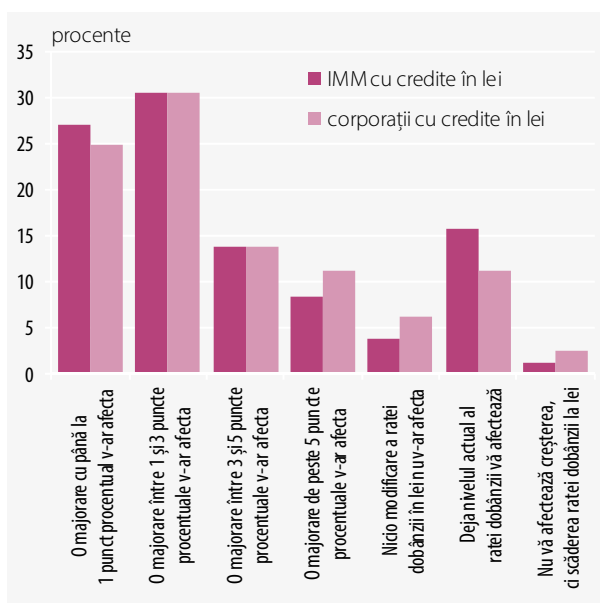
Firmele care au contractat împrumuturi în euro se finanțează în mare parte (46 la sută) la o rată de dobândă cuprinsă între 2 la sută și 4 la sută. În cazul acestora, o majorare de până la 3 puncte procentuale a ratei dobânzii la euro ar afecta 60 la sută dintre companiile îndatorate în această monedă. În structură, putem constata că, în cazul

corporațiilor, ratele dobânzilor sunt mai mici, atât pentru lei, cât și pentru euro, în comparație cu ratele la care se finanțează IMM (Graficele 4 și 5). Astfel, în ceea ce privește creditele în lei, doar 20 la sută dintre IMM au o rată a dobânzii sub 3 la sută, comparativ cu 40 la sută în cazul companiilor mari. Discrepanțele sunt mai reduse în cazul împrumuturilor în euro (17 la sută dintre IMM, respectiv 24 la sută dintre corporații au rate de dobândă sub 2 la sută).

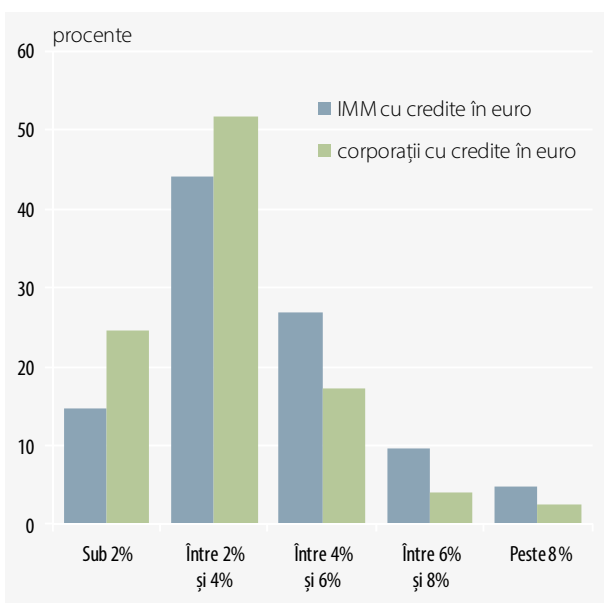
Grafic 4. Rata medie a dobânzii la creditele în lei pentru companiile nefinanciare care dețin credite în lei, în septembrie 2017

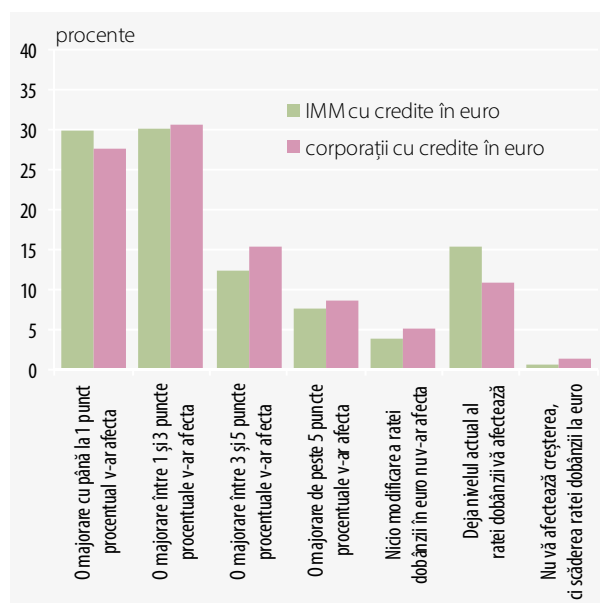
Grafic 5. Percepția companiilor nefinanciare asupra impactului unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în lei, în septembrie 2017

Grafic 6. Rata medie a dobânzii la creditele în euro pentru companiile nefinanciare care dețin credite în euro, în septembrie 2017

Grafic 7. Percepția companiilor nefinanciare asupra impactului unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în euro, în septembrie 2017

Similar anului precedent, creditele contractate în lei au o rată medie a dobânzii cuprinsă între 3 la sută și 5 la sută, iar creditele în euro au un nivel mediu al ratei dobânzii cuprins între 2 la sută și 4 la sută. Ambele categorii de companii ar fi afectate aproximativ în aceeași măsură din punct de vedere al activității și/sau capacității de rambursare a creditului în situația unei modificări de dobândă de până la 3 puncte procentuale (Graficele 6 și 7).

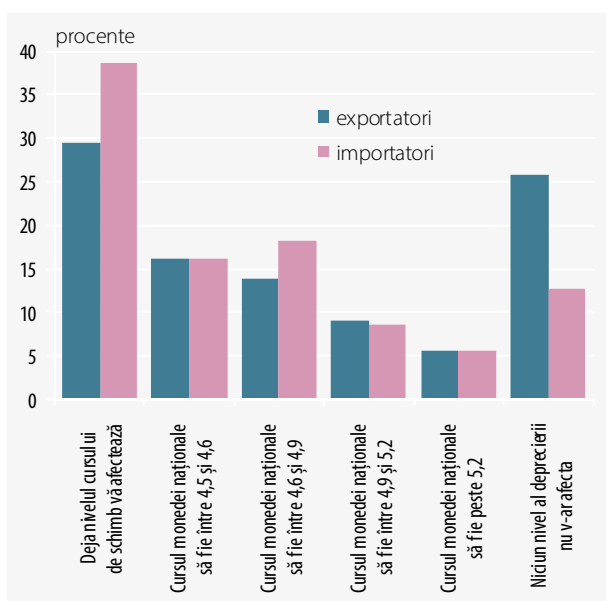
B2. Percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro

Percepția asupra unei eventuale depreciere a monedei naționale

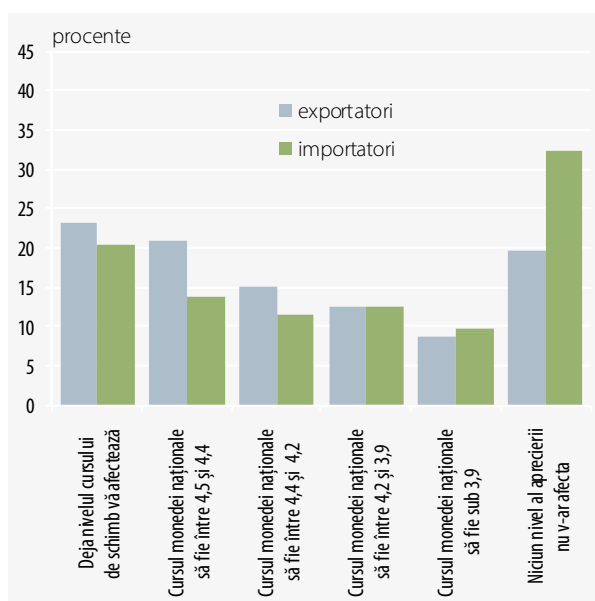
Efectele unei eventuale depreciere a monedei naționale relativ la euro sunt mixte, astfel 38 la sută din firme declară că deja nivelul cursului de schimb le afectează, în timp ce 32 la sută dintre firme consideră că niciun nivel al deprecierei nu le-ar afecta.

Din punct de vedere al companiilor care desfășoară activități de comerț exterior, aproximativ 39 la sută dintre importatori ar fi afectați de o posibilă depreciere a leului față de euro, în timp ce în cazul exportatorilor, doar 29 la sută dintre aceștia au raportat că activitatea companiei și/sau capacitatea de rambursare a creditului ar fi afectate semnificativ (Grafic 8). Atât companiile care au credite în euro, cât și cele care au credite în lei se declară afectate semnificativ de nivelul actual al cursului de schimb (37 la sută, respectiv 38 la sută).

Grafic 8. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile depreciere a monedei naționale, în septembrie 2017

Grafic 9. Percepția companiilor exportatoare și importatoare asupra impactului unei posibile aprecieri a monedei naționale, în septembrie 2017

Percepția asupra unei eventuale aprecieri a monedei naționale

În cazul în care ar avea loc o depreciere a monedei naționale față de moneda europeană, 42 la sută dintre companii afirmă că acest lucru nu le-ar afecta, procent în scădere față de anul trecut (46 la sută în septembrie 2016). În structură, exportatorii consideră că ar fi mult mai afectați de o eventuală apreciere, comparativ cu importatorii (Grafic 9).

Anexă: Metodologie sondaj

Sondajul este efectuat semestrial de BNR în lunile martie și septembrie. Are la bază un chestionar care este transmis unui eșantion de aproximativ 11 000 de companii nefinanciare, dintre care circa 85 la sută sunt IMM, corporațiile fiind incluse exhaustiv.

Eșantionul este reprezentativ la nivel național și regional și este extras prin procedee statistice, după următoarele criterii:

- clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii și corporații)²;
- sector de activitate, conform CAEN Rev. 2;
- regiuni de dezvoltare.

Structura eșantionului după criteriile de extragere a acestuia se prezintă astfel:

- după mărime: 28 la sută microîntreprinderi, 26 la sută companii mici, 28 la sută companii mijlocii, 15 la sută corporații și 2 la sută IMM atipice (Grafic A1);
- după principalele sectoare de activitate: 3 la sută în agricultură, 24 la sută în industrie, 27 la sută în servicii și utilități, 10 la sută în construcții și imobiliare și 36 la sută în comerț (Grafic A2);
- după regiunile de dezvoltare: 10 la sută Nord-Est, 9 la sută Sud-Est, 11 la sută Sud-Muntenia, 6 la sută Sud-Vest, 9 la sută Vest, 14 la sută Nord-Vest, 13 la sută Centru, 4 la sută Ilfov, 25 la sută București (Grafic A3).

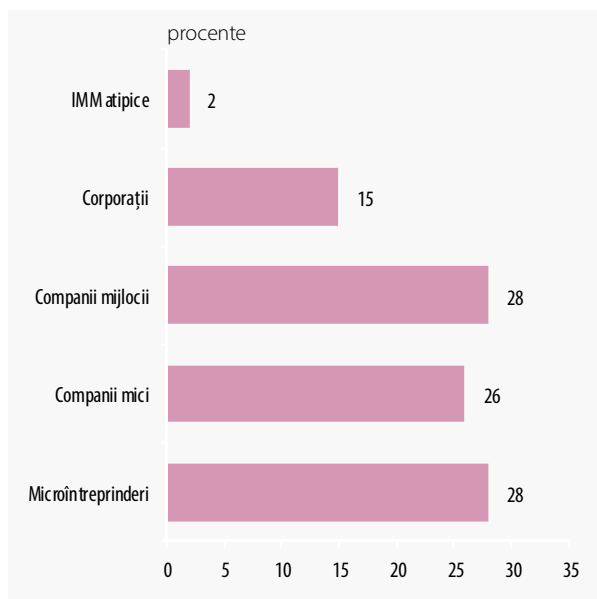
Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind: (A) accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România și (B) capacitatea companiilor nefinanciare de a face față unor condiții financiare nefavorabile (evoluții privind rata dobânzii și cursul de schimb).

Întrebările vizează opiniile companiilor privind:

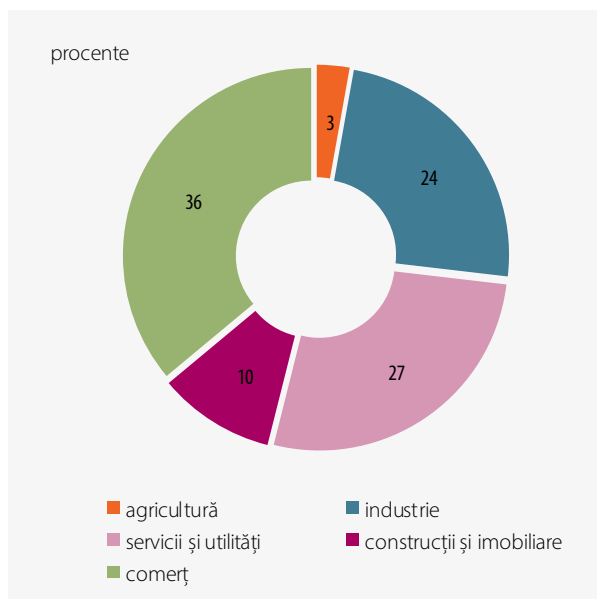
- accesul la finanțare al companiilor;
- percepția companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanțării (rata dobânzii);
- percepția companiilor asupra unei evoluții nefavorabile a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu moneda euro.

² Firmele intră în categoria IMM dacă au: (i) mai puțin de 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri mai mică de 50 milioane euro sau activul total mai mic de 43 milioane euro. Se clasifică în: A) microîntreprinderi dacă au: (i) mai puțin de 10 angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 2 milioane euro. B) întreprinderi mici dacă au: (i) între 10 și 50 de angajați și (ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 10 milioane euro. C) întreprinderi mijlocii dacă au: (i) între 50 și 250 de angajați și (ii) cifra de afaceri sub 50 milioane euro sau activul total sub 43 milioane euro. Conform acestor definiții, rămâne o categorie de IMM atipice care nu poate fi încadrată în niciuna din cele 3 categorii anterioare (ex: IMM cu număr de salariați sub 10, dar cu cifră de afaceri și active totale de peste 2 milioane euro).

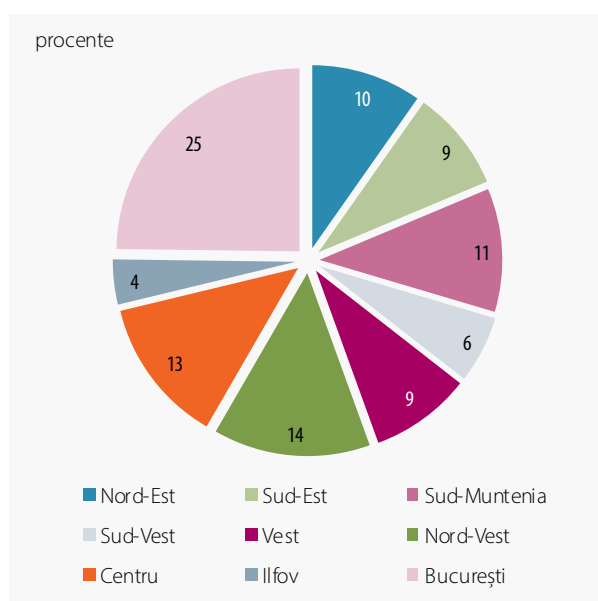
Grafic A1. Structura eșantionului după mărimea firmei

Grafic A2. Structura eșantionului după sectorul de activitate al firmei

Grafic A3. Structura eșantionului după regiunea de dezvoltare unde sunt înregistrate firmele

Analiza răspunsurilor

Răspunsurile la întrebări sunt analizate în funcție de forma în care acestea sunt prezentate, astfel:

- a) Pentru întrebările cu grilă de notare se pot urma două paliere de analiză:
 - analiza răspunsurilor separat pentru notele indicând o dinamică pozitivă, pentru notele indicând o lipsă de dinamică și pentru notele indicând o dinamică negativă;
 - analiza răspunsurilor doar pentru notele indicând o anumită dinamică.
- b) Pentru întrebările cu răspuns multiplu sau întrebările cu răspuns unic: analiza ponderii celor care au ales o anumită variantă de răspuns în totalul respondenților.

Definirea companiilor cu credite și a companiilor fără credite în derulare

1. Separarea companiilor în companii care au credite în lei și companii care nu au credite în lei s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în lei (inclusiv leasing)” de la întrebarea cu răspuns unic „B5. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost clasificate ca firme fără credite în monedă națională, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost clasificate drept firme cu credite în monedă națională.

2. Separarea companiilor în companii care au credite în euro și companii care nu au credite în euro s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în euro (inclusiv leasing)” de la întrebarea cu răspuns unic „B7. Între ce valori evaluați că se situează rata medie a dobânzii la creditele în euro pe care le aveți contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost clasificate ca firme fără credite în euro, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost clasificate drept firme cu credite în euro.

